

Γρηγόριος Ξενόπουλος, Στέλλα Βιολάντη, Εκδόσεις Ψυχογιός



Η ιστορία τρέχει παράλληλα με την λογοτεχνία και την επηρεάζει όπως επηρεάζει και τους συγγραφείς καθώς καλούνται να περιγράψουν το κοινωνικό πρόσημο που αφήνουν τα ιστορικά γεγονότα. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, αυτός ο σπουδαίος συγγραφέας που δεν αφήνει κανέναν ασυγκίνητο με τις αφηγήσεις του, στα διηγήματά του, τα μυθιστορήματά του και στα περίφημα θεατρικά του έργα μας χαρίζει τον πλούτο των βίων απλών και ευγενών ανθρώπων της εποχής του, μια ευκαιρία για μας να ανατρέχουμε στις περιγραφές του για να αντλούμε ηθογραφικά στοιχεία για το παρελθόν. Ο αναγνώστης νιώθει να ταξιδεύει σε ένα διαφορετικό περιβάλλον, σε μια άλλη ατμόσφαιρα που θυμίζει πίνακα ζωγραφικής. Εξάλλου, τα όσα ο Ξενόπουλος αφηγείται είναι ψυχογραφήματα μιας ολόκληρης εποχής που έχει περάσει σαφώς ανεπιστρεπτί. **Η Στέλλα Βιολάντη είναι ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα της γραφής του** και η νέα αυτή έκδοση συνδράμει στην αναγνωρισιμότητα του έργου του και στις νεότερες γενιές. Ο Ξενόπουλος είναι ένας ηθογράφος της εποχής του και κάθε εποχής, ένας μοναδικός και αξεπέραστος ψυχογράφος των ανθρώπινων αισθημάτων.

Ο μέγας Τολστόι στην απεγάδιαστη Άννα Καρένινα είχε γράψει πως οι ευτυχισμένες οικογένειες λίγο πολύ μοιάζουν μεταξύ τους, ωστόσο κάθε δυστυχισμένη οικογένεια έχει τη δική της προσωπική

δυστυχία. Αυτή λοιπόν η φράση του εφαρμόζεται και στο έργο του **σπουδαίου Γρηγόριου Ξενόπουλου**, αυτού του σπουδαίου συγγραφέα που δεν αφήνει κανέναν ασυγκίνητο με τις αφηγήσεις του. **Στα έργα του, όπως κατεξοχήν εδώ, ξεδιπλώνει το κουβάρι των ζώων των ανθρώπων με τους έρωτες, τα μίσση, τις ανθρώπινες σχέσεις που κλονίζονται από τη διάσταση μεταξύ των τάξεων.** Έχει την ικανότητα να μας χαρίζει τον πλούτο των βίων απλών και ευγενών – στον τίτλο και όχι πάντα στην συμπεριφορά – ανθρώπων της εποχής του, μια ευκαιρία για μας να ανατρέχουμε στις περιγραφές του για να αντλούμε ηθογραφικά στοιχεία για το παρελθόν.

Παρατηρητής των ανθρώπων καταγράφει στιγμές και έρωτες, εικόνες και πρόσωπα

Ως προς το ιστορικό πλαίσιο, το οποίο είναι απαραίτητο, **τα Επτάνησα προσαρτήθηκαν πρώτα στην ελληνική επικράτεια ήδη από το 1864** μετά την απελευθέρωσή τους και τα όσα εκτυλίσσονται εκεί εδώ και αιώνες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς η επιρροή από την βρετανική και την ιταλική κυριαρχία τόσων χρόνων προσδίδει έναν άλλο αέρα και μια άλλη, διαφορετική αύρα σε αυτό το κομμάτι της ελληνικής περιφέρειας. Τα Ιόνια νησιά και οι κάτοικοί τους είχαν την τύχη να αποτελούν ξεχωριστό κομμάτι του ελληνισμού, καθώς εισήλθαν εκεί δυτικά στοιχεία στον τρόπο ζωής, οργάνωσης των νησιών αλλά και στον καθημερινό βίο των ανθρώπων που ζούσαν με ευμάρεια και με σχετική οικονομική άνεση. Στα Ιόνια νησιά έπνεε ούριος άνεμος και για τις τέχνες, τη μουσική, το θέατρο, την όπερα, την λογοτεχνία και η διασκέδαση υπήρξε κύριο συστατικό της κοινωνίας εκείνης.

Ο **Ξενόπουλος** παρουσιάζει όλο το **φάσμα της κοινωνικής πραγματικότητας**, προσφέροντάς μας μια τόσο μοναδική και σημαντική ακτινογραφία, ένα μωσαϊκό των όσων διαπίστωνε στο δρόμο, στα χωριά, στην πόλη, ένας ιμπρεσιονιστής της εποχής του, που βγαίνει έξω από το χώρο του για να αντλήσει την έμπνευσή του και να την μεταφέρει στο χαρτί. Δεν είναι τυχαία ένας από τους επιφανέστερους συγγραφείς όλων των εποχών και αν έγραφε σε άλλη γλώσσα, πλην της ελληνικής, θα ήταν σίγουρα στο πάνθεον και της δυτικής λογοτεχνίας να διαβάζεται από τον καθένα. Οι αφηγήσεις του είναι προϊόν εξαιρετικής δουλειάς και μιας πέννας

που μας δίνεται απλόχερα και είναι διαχρονική όσα χρόνια και αν περάσουν. Διότι οι εποχές μπορεί να αλλάζουν, οι άνθρωποι όμως όχι.

Οι **κοινωνικές τάξεις** ήταν ευδιάκριτες και υπήρχαν οι ευγενείς και οι αριστοκράτες, που απολάμβαναν πλήθος προνομίων με τίτλους ευγενείας, που σήμαιναν πολλά καθώς διαχωρίζονταν τα σύνορα από τους απλούς αστούς και την αγροτική τάξη. Οι ευγενείς λάμβαναν μέρος σε αποφάσεις, είχαν γνώμη στα τοπικά συμβούλια και είχαν ξεκάθαρα μια ελευθερία και μια ανεξαρτησία, ενώ είχαν και τον σεβασμό που απαιτούσαν οι περιστάσεις. Αυτή η τάξη των ευγενών είχε το δικό της τρόπο ένδυσης, που θύμιζε πολύ τον δυτικό, μιας και οι επαφές με την Ιταλία και το εμπόριο μεταξύ Επτανήσων και ιταλικής επικράτειας ήταν πια μια κανονικότητα. Με λίγα λόγια, **η οικονομική ανάπτυξη των Επτανήσων** δεν είχε καμία σχέση με την υπόλοιπη ελληνική επικράτεια, που προσπαθούσε να ανασυγκροτηθεί.

Αυτή η ανισότητα μεταξύ των τάξεων είναι και το κύριο και βασικό συστατικό της ιστορίας της **Στέλλας Βιολάντη**, μιας γυναίκας που **επιθυμεί να χαράξει τη δική της ζωή**, την οποία όμως ο πατέρας της με το αυστηρό του ύφος και την επιμονή του στα όσα ο ίδιος πρεσβεύει περί τιμής και υπόληψης δεν αφήνουν περιθώρια αμφισβήτησης και για αυτό επέρχεται η ρήξη με τον πατέρα της και η σύγκρουση που θα οδηγήσει τελικά στην αυτοκτονία και τον οδυνηρό θάνατό της, έναν θάνατο που θυμίζει εκείνον της Άννας Καρένινα. Μοιάζουν λοιπόν και οι δύο ηρωίδες βγαλμένες από αρχαία ελληνική τραγωδία να θρηνούν για τη ζωή που δεν πρόλαβαν να ζήσουν όπως οι ίδιες θα το ήθελαν. Υπάρχει αυτή η έντονη θεατρικότητα στα κείμενά του, αυτή η σκηνοθετική ματιά στους διαλόγους για αυτό άλλωστε και τα έργα του έχουν διαχρονική επιτυχία στο θέατρο αλλά και στην τηλεόραση, αν θυμηθούμε το εξαιρετικό θέατρο της Δευτέρας.

Το έργο του **Ξενόπουλου** ανήκει στο κίνημα του **ρεαλισμού** και του νατουραλισμού ακολουθώντας τα χνάρια του Μωπασάν, του Ζολά και άλλων συγγραφέων που παρακολουθούν την κοινωνία και καταγράφουν στα έργα σας όλον αυτόν τον παλμό της κοινωνίας που ζει και καταστρέφεται από πάθη και έντονες συγκινήσεις. Ο κόσμος του Ξενόπουλου είναι και αυτός **συναισθηματικά αιματοβαμμένος από τα αγκάθια**

ερώτων και τις πατριαρχικές επώδυνες αντιδράσεις, ένας κόσμος πολλές φορές σκληρός μα τόσο αληθινός. Τα όσα αφηγείται και περιγράφει στην περίφημη **Στέλλα Βιολάντη** αποτελούν μέρος του ίδιου σκηνικού πλαισίου που παίζεται μπροστά στον θεατή αναγνώστη. Ο αναγνώστης νιώθει να ταξιδεύει σε ένα διαφορετικό περιβάλλον, σε μια άλλη ατμόσφαιρα που θυμίζει πίνακα ζωγραφικής. Εξάλλου, τα όσα ο Ξενόπουλος αφηγείται είναι ψυχογραφήματα μιας ολόκληρης εποχής που έχει περάσει σαφώς ανεπιστρεπτί, ωστόσο είναι πάντα διαχρονικά.

“Τώρα τα κιτρινισμένα της μάγουλα, τα μαραμένα πέταλα του κρίνου, είχαν δυο βούλες χλωμοκόκκινες, σαν αίματος κομμένου. Τα ολόμαυρα μάτια, ολάνοιχτα σαν τρομαγμένα, έβγαζαν φωτιές. Αχ, το κερί έλιωνε τώρα με φλόγα, ωχρή, σαν να ήταν αναμμένο ημέρα, μέσα σε κανένα ερημοκλήσι...”